

GLASILO ZVEZE FANTOVSKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — IZHAJA VSAK DRUGI ČETRTEK. —
NAROČNINA: LETNO DIN 20, POD SKUPNIM OVITKOM DIN 18. — ROKOPISI SE POSILJAJO
NA NASLOV: UREDNIŠTVO »KRESA«, LJUBLJANA, KRŽIČEVA 6. — UPRAVA: »KRES«, RA-
KOVNIK, LJUBLJANA 8. ČEKOVNI RAČUN ŠT. 17.871.

LETO XI.

LJUBLJANA, ČETRTEK 22. AVGUSTA 1940.

ŠTEV. 17.

Naši ideali

Dragi bratje, gotovo želi vsak od vas, da dvignemo svojo fantovsko organizacijo v vsakem pogledu. Da nam bo pa to uspelo, nam mora biti prvo vodilo ljubezen do organizacije in do vseh njenih idealov. Res, bratje, idealov nam manjka! Vse preveč stremimo za tem, kar nam prinaša dobiček, razmišljamo o tem, kar ugaja naši čutnosti.

Pa pravimo, da smo mladi. Mladost pa je bojevitost, ki je je v nas vse premalo. Morda smo vse preveč borbeni za kruh in čast, boj za ideale: za križ in njegovo zmago, za narod in državo, ta boj pa le preradi prepuščamo našim onemoglim očetom, ki jim že pojemajo moči, in materam, pa celo dekletom.

Zavedajmo se, bratje, svoje mladosti. V naših dlaneh in pesteh je naša bodočnost. Izoblikujmo jo, toda ne v podobi mevžastega človeka, emeravca in polovičarja!

Polovičar! Res, premnogo jih je, ki hočejo biti prijatelji božji, istočasno pa služijo tudi hudiču. Polovičar: žalostna postava, nevredna vsakega spoštovanja. Fant mora biti cel mož. Samo dve poti sta, za eno se moramo odločiti: ali s Kristusom zmerom in povsod, torej odločno katoliški — ali pa proti Kristusu. Tretje poti ni. Kam se boš odločil?

Izoblikujmo si svojo bodočnost, da bo trdna kot naše gore. Za ideali — to je klic današnjega časa. O naših idealih nam lepo poje naša fantovska himna, da moramo domu graditi slavo in čast in da moramo sebe in svojega bližnjega dvigati k večni ljubavi.

Te ideale nam prikazuje že naša slovenska tradicija, ki so jo položili naši veliki možje vzorniki: Slomšek, Mahnič, Krek, Jeglič in Korošec. Vodilo vseh teh mož je bilo in je: Z Bogom za narod! Prav tem idealom naj bo izrečena tudi naša zvestoba, ki mora iti preko vseh čeri mladostne vihrovosti. Rasti mora iz preteklosti, iz del naših velikih očetov in nam mora kazati pot v prihodnost. Po tej poti hodi naša fantovska organizacija in tudi mi se kot njeni zvesti in zavedni člani ne smemo nikjer in nikoli z nje oddaljiti!

Naše geslo in vseh katoliških mladinskih organizacij je in ostane: Bog, narod, država. In v temle geslu so tako lepo združeni vsi ideali, ki jih izpoveduje tudi Zveza Fantovskih odsekov.

Bogu smo otroci, zato hočemo vsepovsod izpolnjevati njegove zapovedi, božje in cerkvene. Domovini smo in ostanemo sinovi, zvesti sinovi, saj smo pripravljene za domovino žrtvovati vse, tudi svoje življenje, če bi bilo to kadar koli potrebno. Nikomur pa nismo hlapeci, zlasti nismo in nočemo biti hlapeci satanu, svojim strastem in grehu, marveč od fanta se zahteva, da je nad vsemi temi stvarmi gospodar, gospodar nad dvomi, nad skušnjavami, nad svetom!

Svetli so torej naši ideali, fantje, na pot k idealom, pa čeprav je strma!

Križ naš up edini.

A. V.

Mladci! Mladci! In še: Mladci!

Letošnji mladčevski tečaj v Celju.

KOT CVETOČA POMLAD...

Lepo so se v letošnjem letu začeli nekateri odseki zanimati za mladce. Zvezni odborik za naraščaj g. dr. Hanželič je s svojo prikupljivo vneto znal razgibati naraščajske odbore po podzvezah, okrožjih in odsekih in uspehi tega njegovega prizadevanja so zelo razveseljivi. List »Mladeč« se je presenetljivo lepo razširil in stalno budi in ohranja med mlajšim rododom zanimanje za našo organizacijo. Kot da je cvetoča pomlad zavela skozi naše vrste, se mi zdi, ko vidim to veselo mlado življenje po naših odsekih.

A NE POVSOD.

Ponekod pa še kar nočejo razumeti, kake silne važnosti za bodočnost naše organizacije je vzgoja naraščajnikov in mladcev. Zato se tudi ne zavečajo, kako zelo škodujejo organizaciji tisti člani, ki se tako zaljubijo sami vase, da le sebe vidijo, mlajših pa v odseku ne trpijo in vanj ne pustijo, ali pa jih prepuščajo samim sebi.

Bolel nas je razpust katoliških organizacij pred leti in hudo nam je bilo mladine, ki ni smela v prosvetne domove, da bi se tam vzgajala po katoliških načelih. Na žalost pa danes, kljub temu, da imamo vso možnost najintenzivnejšega organizacijskega delovanja, po nekaterih krajih z doraščajočo mladino ni prav nič boljše. Na cesti mora doraščati, ker se nikdo zanjo ne zmeni ali pa je ne zna pritegniti v odsek. Razlika je le ta, da smo za to zlo odgovorni mi sami.

NERODOVITEN KRAŠKI SVET.

Ni dolgo temu, ko sem nekje v kočevskih hribih videl, kako so pred leti posekali gozd in poseke niso zasadili z mladim drevjem. Veter odnaša že itak tanko plast zemlje, nalivi jo spravljajo v dolino, tako da je vsa jasa že skoraj sam kamen in skala. Tudi če bo kdo še hotel tisti prostor pogozditi, ga ne bo več mogel.

To se mi zdi, je slika tistih odsekov, kjer zane-

marjajo skrb za naraščaj, kjer ne skrbijo, da bi tik za člani doraščal zdrav mlajši rod, ki naj pozneje stopi na mesto sedanjih članov. Tam bo med doraščajočo mladino smisel za našo organizacijo vedno bolj gineval in vedno teže bo koga zanjo pridobiti — tla postanejo nerodovitna kot skalnat kraški svet.

NIKAR ZA TAKIM ZGLEDOM!

Pred nekako osemdesetimi leti je oskrbnik Janez Pogačnik ustanovil v Trziču pevsko društvo »Liedertafel«. Že ime pove, da je bilo nemško. Po naše bi se reklo »Pevsko omizje«. Pogačnikovo misel so z veseljem sprejeli in vse, kar je bilo količkaj inteligentnega, je stopilo v društvo. Vsak je bil dobrodošel, tudi nepevec, da je bil le porabljen za kak posel. Tako je bilo n. pr. čevljarskemu mojstru Viktorju Strupiju petje španska vas, toda mož visoke postave in z dolgo brado je bil kakor nalašč ustvarjen za zastavonošo in z veseljem v društvo sprejet.

Vsak večer so imeli v šoli pevske vaje. Okoli devetih so pa skupno korakali v gostilno in so peli po ulicah pravkar naučene pesmi. Vse je hitelo iz hiš, da ne zamudijo umetniškega užitka.

Med seboj so se prav po bratovsko ljubili in si ostali zvesti do groba. Rekli bi, da je bilo te ljubezni skoraj preveč, zakaj iz ljubosumnosti so zanemarjali vzgojo naraščaja in ni čudno, da je po smrti Pogačnikovi začelo društvo hirati. Le v presledkih je še nekoliko vzplamtelo. Tako je prišlo, da so po dvajsetletnem društvenem obstoju živeli društveniki le od spominov na lepe pretekle čase.

Mož za možem je padel v grob, do katerega so ga bratje z zastavo spremili. Zadnji med njimi je bil zastavonoša Viktor Strupi. Njemu, ki je vsem tovarišem trikrat zavihtel z društveno zastavo pri odprtem grobu v zadnji pozdrav, njemu ljubljene prapor ni zaplapolal v slovo nad gomilo....

Tako pripoveduje g. Karel Pirc v »Cerkvenem glasniku za tržiško župnijo«.

K temu ni treba nič dodati. Nauk ti je jasen.

dfb.

ODBOROM IN DUHOV. VODJEM!

Odbore in duhovne vodje FO vlujudno prosim, da izvedejo občne zборе takoj prvi dve nedelji v septembru. Kajti takoj naslednje nedelje v septembru se bodo vršili tečaji za novoizvoljene vodje mladecev. Na teh tečajih bomo predelali jadni sistem in letošnji mladčevski program. Zato bodo na tečaje morali priti vsi novoizvoljeni vodje mladecev. To je pogoj za nadaljnje delo med njimi. Ti tečaji bodo: 15. sept. v Celju, 22. sept. v Ljubljani in Mariboru, 29. sept. v Novem mestu in Kranju.

Brate odbornike in gg. duhovne vodje najvjudneje prosim, da pri sestavi bodočih odborov poiščejo najprej za vodjo mladecev najsposobnejšega člana, ki ima veselje in čas in dovolj požrtvovalnosti za delo med mladi. Šele nato določite ostale odbornike. Isto velja tudi za sestavo okrožnih odborov. Letošnje delo bo namreč posvečeno predvsem mladcem, zato moramo vsepovsod imeti vodje mladecev, ki bodo zmogli delo. Bratje, mladi so naša bodočnost, zato mislimo nanje povsod.

Referent ZFO za naraščaj.

FO KOLOVRAT

Prvič se oglašamo v Vašem lepem glasilu. Naš fantovski odsek je še zelo mlad. Lansko leto novembra meseca smo se zbrali fantje iz kolovraške fare in se domenili, da ustanovimo v Kolovratu FO — in ustanovili smo ga. Vso zimo in pomlad smo imeli tedenske fantovske sestanke, kjer so nas g. duh. vodja Učakar Franc in drugi seznanjali z raznimi aktualnimi vprašanji in navduševali za katoliška načela. V velikih noči pa je bila duhovna obnova

Mladi FO št. Vid pri Stični.

fantov. Kot najmlajši v zboru FO smo se udeležili prvi okrožnih tekem v Zagorju; sicer še nismo dosegli tako lepih uspehov kakor nekateri sosednji bratski odseki, dobili pa smo pobudo, da bomo šli v jeseni še z večjo korajžo na delo.

Br. France

EDINA REŠITEV - POV RAT K BOGU!

Zlo je v naši dobi, to ve vsak. Kriv ga je machiavellizem (to je nauk, da namen posvečuje sredstva, da je zlasti v javnem in političnem življenju dovoljeno uporabiti tudi zlo sredstvo, če je naš cilj pri tem dober), ali recimo materializem, saj machiavellizem je le ena plat materializma. Državniki so vrgli Boga, religijo in moralo iz politike, »druhal« je vrgla religijo in moralo iz vsega življenja. Državniki so uganjali machiavellizem nasproti Cerkvi in narodom, druhal ga uganja nasproti državi in družbi... »Druhal« je spoznala tudi notranjščino »knezov«, in vrača sedaj nemilo za nedrago!

En pomoček je proti anarhizmu, seveda bo v živo zadel tudi liberalizem, in ta pomoček je — krščansko načelo!

Mladi molijo.

Povrat h krščanstvu, povrat k Bogu je edina rešitev Evrope. Vera mora zopet prešiniti vladarje in narode; morala bodi zopet pravec ne le v zasebnem življenju, ampak tudi v politiki; Bog imej zopet priznano gospostvo ne le nad poedinci, ampak tudi nad državami in narodi; in s krščanstvom se bo vrnila božja moč. »Uspeh ne izostane; krščansko načelo je božje načelo, je božja moč; ono zmaga počasi sicer, a gotovo, kakor je gotov Bog, njegov izvor!«

Če bo pa duh poganstva, duh materializma še dalje navdajal državnike, bo zlosrečno seme vse bolj hitelo v klasje, in možje, ki so veter sejali, bodo želi vihar...

Usodna pogubonosna doba se sedaj grozeče bliža, zdi se, da vsi Evropi. Bog daj, da bi spoznali državniki še za časa — če ni že morda prepozno, — kam je zavedel države zli demon, materialistični machiavellizem!

(Aleš Ušeničnik, Izbrani spisi I.)

Mladi FO Ljubljana - mesto.

Mladci FO Gornji Logatec.

Ža steznjenje naroda

Pozornost našo zdaj vlečejo nase predvsem veliki svetovni dogodki. Ne smemo pa zaradi tega zanemarjati naših domačih kričečih potreb.

Nastopili so dnevi, ko so odloča usoda narodov. Samo telesno in duševno krepki narodi bodo prestali stisko časov. Ali je naš narod med temi?

Že dolga desetletja mu pije srčno kri alkoholizem. A pijanski izgredi ob vpoklicu našega moštva k orožnim vajam in letošnje splošno pijančevanje ob uporabi sadja za kuhanje žganja nas spet glasneje kličejo na delo za treznost. Statistike pa nam kažejo, da alkoholizem zastruplja naš narod v zarodu in gloda njegove življenjske korenine. Surovost in nenravnost naraščata; najbolj glasno pa nas kličejo številni uboji v pijanosti, da vendar nekaj storimo zoper alkoholizem.

Iz teh vzrokov se je znova oživila treznostna organizacija v obliki »Društva treznosti« v Ljubljani. Društvo bo zbiralo zdržnike in treznike, ki naj s svojim zgledom in propagando vsepovsod širijo smisel za treznost.

Svojo skrb bo posvečalo po možnosti tudi alkoholikom-bolnikom in njih družinam, takih bolnikov je v Sloveniji okoli 10.000 — in vsem, ki trpe od alkoholizma.

Obrnilo pa se bo tudi na vse vzgojitelje, da bi pomagali vzgajati mladino za treznost. Obenem pa tudi na vse druge kroge, ki so poklicani pri tem delu sodelovati, da bi se zopet začelo na vsi črti in z vsemi močmi načrtno in vztrajno delo za steznjenje naroda.

Sedež ima društvo v Karitativni pisarni v Ljubljani, Marijanišče. Tam se sprejemajo vsi dopisi in dajejo vsa pojasnila.

Mladci FO Loka pri Zid. mostu.

Zakaj?

*Zakaj zarja plamti te dni?
In v meni vse vre in kipi?
V očeh mi rdeče gori
in grabi me, mami
s silo neznano, pijano,
da bi raztrgal te dni
in zalučal v svet:
»Glejte, jaz sem proklet!«*

Rožič B.

Čas

*Tam na steni trka, trka
s palico neutrudni čas.
Dež na steklo trka, trka,
kaplja roma čez obraz.*

*Tam na steni trka, trka
s palico neutrudni čas.
Trde roke večnost steza,
da po vrsti zgrabi nas.*

Rožič B.

PISMO OD VOJAKOV

Dragi bratje!

Po dolgem času sem si vzel nekaj časa, da Vam napišem nekaj vrstic, v katerih Vas vse skupaj lepo pozdravim in Vam obenem želim obilo uspeha ter napredka, da bi Vas bilo, ko pridem domov, dvakrat toliko, kot nas je bilo ob mojem odhodu. V začetku mi je bilo zelo dolgčas, ko smo morali biti vedno v vojašnici. K sreči sem imel za tovariša slovenskega fanta z Gorenjskega, s katerim sva se lahko večkrat kaj pomenila zlasti o naših odsekih. Posebno težko nama je bilo, ker nisva smela niti k maši. Zdaj že lahko gremo ven in tudi duhovnik pride večkrat k nam, da smo kar zadovoljni.

Z učenjem in vajami smo imeli precej težav, pa dobro, da sem se v odseku navadil telovadbe in si z njo utrdil mišice. Nekateri so se kar jokali, tako so jih bolele roke in noge, meni se pa ni zdelo nič preveč težko.

Prav lepo pozdravljam vse slovenske fante, posebno pa člane in mladce našega prečenskega odseka.

Bog živi!

Franc Kristan FO Prečna.

NOVE KNJIGE

Janez Veider, Skaručina. V naši organizaciji se je zgodila velika novost. Fantovski odsek v Vodicaх je s svojo založbo omogočil Janezu Veidru izdajo knjižice Skaručina, ki je v nji popisana znana slovenska božja pot pod Šmarno goro na Go- (Dalje na strani 156.)

O kopanju in sončenju

II. SONČENJE

Sonce je vir življenja in zdravja. Razen svetlobnih in toplotnih žarkov, ki jih vsako živo bitje nujno potrebuje, nam pošilja še posebne kemične žarke. Ti so nevidni očem in jih tudi ne čutimo kot toploto, imajo pa vendarle izredno nočan vpliv na naše telo. Kemični (tudi ultravioletni) se imenujejo zato, ker povzročajo in pospešujejo kemične procese v telesu. — Sončni žar hrani torej za človeka velik zdravilni zaklad, če ga po pameti izkoriščamo. To so vedeli že v davnih časih, ko še niso poznali sestave sončnega žara. S svetlobnimi žarki nam sonce pošilja svetlobo, s toplotnimi toploto, s kemičnimi pa v prvi vrsti zdravje, če znamo njihov zdravilni učinek prav izkoristiti. Prav zaradi kemičnih žarkov izpostavljamo svoje telo soncu ali se sončimo, kakor pravimo. Seveda pri tem tudi svetlobni in toplotni žarki izvajajo svoj koristni vpliv.

Sonce vpliva s svojimi kemičnimi žarki neposredno le na kožo in izziva v njej spremembo. Seveda se vrše spremembe tudi v notranjih telesnih organih, toda te spremembe se dogajajo samo posredno s posredovanjem kože, ker sončni žarki skozi kožo ne morejo prodreti, da bi neposredno učinkovali na notranje organe. Take posredne spremembe v notranjih organih, po večini škodljive, se dogajajo zlasti tedaj, kadar sonce predolgo ali premočno vpliva na telo.

Sončenje je zelo priljubljen in koristen način utrjevanja in zdravljenja, vendar je treba pri tem mnogo pameti in previdnosti, kajti od nespametnega in pretiranega sončenja lahko izvirajo hude posledice, ki morajo resno ogražati zdravje in celo življenje. Posebno oprezni morajo biti bolniki, ki se smejo sončiti praviloma samo po zdravnikovih navodilih oz. pod zdravnikovim nadzorstvom. Ono vsesplošno priporočanje sončenja za zdravljenje vsakovrstnih bolezni tuberkuloznega značaja, ki je bilo svoj čas zelo v modi, je danes precej splahnelo ter je zlasti pri jetiki notranjih organov (pljuč, črevesja i. dr.) združeno z velikimi omejitvami in s skrajno previdnostjo, ki so jo narekemale slabe izkušnje. Znano je na primer, da v sončni Dalmaciji močno razsaja jetika pljuč, črevesja in drugih drobovskih organov, dočim kožna, žlezna in kostna jetika tako rekoč ni poznana.

Utrjevalna in zdravilna moč sončnih žarkov je posebno močna ob morju in v planinah. Obmorsko in planinsko ozračje se namreč odlikuje po tem, da je zrak tam čist in brez prahu, v gorah tudi redkejši. Prah v zraku zadržuje sončne žarke, kar se posebno čuti po mestih in tovarniških krajih, kjer je v zraku mnogo dima in prahu.

Katere koristi imamo od sončenja?

Sonce kožo pordeči. To pomeni, da so se kožne in podkožne krvne žilice razširile, da je prišlo na površje več krvi, s čimer se pospešuje splošni krvni obtok, kar ima ugodne posledice: poglobljeno dihanje, poživiljeno delovanje drobovja, pospešeno pre-

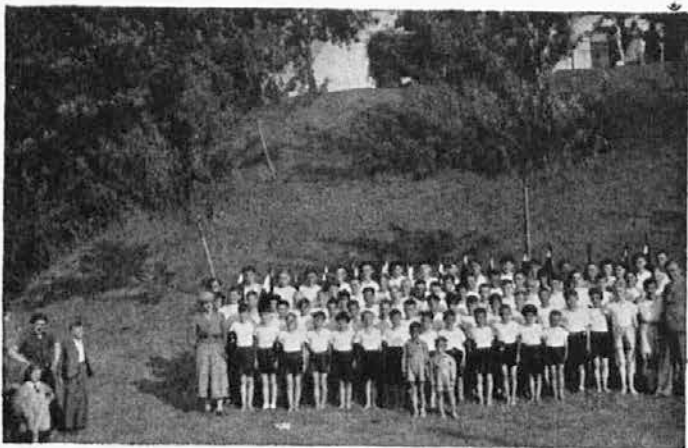
Mladi na stadionski tribuni.

snavljanje in izločanje. — Če traja sončno obsevanje predolgo, ali če je premočno, se koža vname. — Vneta koža močno pordeči, nabrekne, peče in boli, telesna toplina se zviša; v hujših primerih se pojavljajo kožne opekline z mehurjastim izpuščajem ali celo rane. Takšne kožne poškodbe, razen hudih ran, se navadno same pozdravijo tako, da se koža v nekaj dneh med močnim srbenjem olupi in dobi temne pege; lahko pa te poškodbe postanejo tudi nevarne, če zadenejo občutljive dele telesa, ali če zavzamejo večji obseg. Vnetje kože na glavi (posebno pri plešastih ljudeh) se lahko prenese na možgane in nastopi smrtno nevarna sončarica.

Sonce kožo tudi potemni. Tako dobimo zagorelo polt, ki je v današnjem svetu, zlasti športnem, hudo v čislju. Pri mnogih novodobnikih je zarjavela polt celo edini cilj sončenja, zdravstveni nameni so jim postranskega pomena. Da bi čimbolj počrneli, uporabljajo razne maže, ki pospešujejo potemnenje kože. — So pa tudi taki ljudje, ki se pretirano boje za svojo nežno belo polt, da je ne bi skazile sončne pege. Zato se mažejo z zaščitnimi mazili, ki zadržujejo

Mladi FO Límbuš.

Mladi na rajhenburškem izletu.

kemične žarke. Pretirano je tako prvo kakor drugo ravnanje. — Temno polt povzroča kožno barvilo melanin, ki se pod vplivom sončnega obsevanja dela največ v stanicah kožne zarodne plasti (sluznice), ležeče med roženo povrhnico in usnjico. Tvorba kožnega barvila je nekaka samoobramba telesa pred škodljivimi vplivi premočnega sončnega obsevanja. Kožno barvilo (pigment) namreč zadržuje kemične žarke, da ne morejo prodirati globlje v telo, kjer bi povzročali kvarne spremembe. — Če se koga sonce »ne prime«, če mu koža noče potemniti, je to znak slabega zdravja. — Pri pomanjkljivem obsevanju in ob hladnem vremenu kožno barvilo počasi izgineva in koža zopet pobledi. O postanku in razkroju kožnega barvila še nimamo zanesljivega znanja.

Sonce pospešuje razmnoževanje in rast stanic v zarodni plasti, ki se iz nje obnavlja kožna povrhnica. To ima veliko praktično korist pri celjenju ran. Vsakdo dobro ve, da se rane poleti laže in hitreje celijo nego pozimi, ko je sončno obsevanje znatno manjše. Kožica, ki prerašča rano, se gradi iz stanic zarodnega sloja. Prav tako pod vplivom sončnega žarenja hitreje rasto kožni proizvodi (lasje, dlaka, nohti).

Obsevana, potemnela koža je tudi močnejša in prožnejša ter sploh boljše opravlja svoja važna opravila (dihanje, izločanje, uravnavanje telesne toplote, mehanično ščitenje telesa). Razen tega je od-

pornejša zoper kužne kali, ki se v njej teže naselijo. Ta odpornost sloni najbrž na posebnih snoveh, ki so se tvorile v kožnih celicah pod vplivom sončnega obsevanja. Prav te snovi pa imajo izredno zdravilen vpliv na notranje organe in zdravijo njihove bolezni. — Sonce pa nam tudi neposredno zdravira razne nalezljive in nenalezljive kožne bolezni; povrhu nam še ustvarja v koži posebne vitamine, ki igrajo važno vlogo pri obnavljanju in rasti živčevja in okostja. — Poleg vsega tega pa je sončni žar najcenejše in najboljše razkužilo.

Vidimo torej, da nam nudi sončenje neprecenljive neposredne in posredne koristi. Izkoristimo zato tople sončne poletne dneve za telesno zdravljenje in utrjevanje in ne zanemarjajmo sončenja, ravnamo pa pri tem po načrtu, zdravi pameti in vztrajno! Vsaka pretiranost je protinaravna in se maščuje.

Kakor pri vseh zadevah, ki se tičejo telesnega utrjevanja, tako velja tudi pri sončenju pravilo zmernosti in stopnjevanja. — Najprej privadi telo »zračni kopeli«, kar lahko storiš na prostem in doma v sobi. Potem se začni sončiti, in sicer prvič največ po tri minute od spredaj in prav toliko od zadaj. Če je sončenje združeno s kopanjem, se lahko izmenoma ponavlja dalje časa. Če si prvič prenesel sončenje dobro in brez slehernih motenj, podaljšaj naslednji dan čas sončenja za nekaj minut in tako iz dneva v dan enakomerno stopnjuj. Če pa se po sončenju ne počutiš dobro, nadaljuj sicer, vendar ne zvišaj časa vse dotlej, dokler niso izostale vse nevspečnosti sončenja. Enourno nepretrgano sončenje zadošča popolnoma, kar je več, je odveč. Večurno valjanje na soncu je nepotrebno in nesmiselno, posebno še, če ni združeno s kopanjem. Če koža preveč porjavi, zadržuje sončne žarke in zmanjšuje njihov zdravilni učinek.

Pri sončenju upoštevaj predvsem troje: **dnevni in letni čas, lego kraja** (nadmorsko višino) in **čas trajanja**. — Ni vseeno, ali se sončiš zjutraj ali zvečer ali krog poldneva, ko sonce najhuje pripeka; velika razlika je tudi, ali se sončiš spomladi, jeseni ali poleti, ko je sončna moč največja; tudi od lege kraja je v veliki meri odvisen uspeh sončenja: 5—10 minut sončenja na visoki gori, posebno še na snežišjih in ledenikih, izda toliko ali več nego pol ure v nižini. —

M. Wraber.

Hlapec Matevž

Oblak, ki je spal na nebesnem svodu, se je prebudil. Zaplul je v zrak kakor velika bela ladja, obdana od galebov. Sonce se je osvobodilo ozkih meja na obzorju in se pripravljalo, da se z gorečim pogledom spusti in strmino neba.

Matevž se je izkopal iz sena. Bežno je pogledal krog sebe. Skoraj popoln dan. Z naglico si je natakil okovane čevlje, na katerih se je strjevala ilovica. Od nekod je pribrenčala muha in se spustila na bilko kraj njega. Gib nemirne roke jo je pregnal, da je zabrenčala in se preletela v kot, kjer je spet sedla. Potlej je poiskal klobuk, se otepel suhih

bilk, ki so mu visele po hlačnicah, si zavihal rokave in globoko zazelhal. Vonj blagodišečega sena se ga je držal kot klop, da ga je moral odnesti v vlažno jutro.

Pri sosedu je vneto kikirikal petelin. Na bližnjem vrhu je plašno zakrakala vrana, ko se je speljala soncu naproti. Kakor da bi napovedovala nesrečo soparnega dne.

Zavil je proti hlevu, odprl vrata na stežaj, tako da je sproščeno butnil vanj težki vonj živalskih teles in svežega gnoja. Živina, ki je počivala, se je hrupno dvigala, upogibala gladke hrbte, se pretego-

vala, švrkala z umazanimi repi in se ozirala v hlapca Matevža. Že je ročno zgrabil koš in nasul rezanice živalim v jasi, jim potlej navalil mrve v gare, pograbil gnoj izpod njih, ga spravljaj na kup, nato pa z močnimi sunki pomikal čez prag.

Skoraj vesel je vdihaval vonj hleva in z raskavimi rokami je božal kosmata živalska telesa. Znova je privlekel natlačen koš mrve in jo spet navalil v gare. Vzel je metlo in pometal po hlevu. Tam čez sredo je bilo posebno debelo, zato je krepkeje pritisnil. Zatam je vodil živino h koritu, ji požvižgaval, zraven pa se oziral za deklino, ki je pela čez polje. Takoj jo je spoznal: Jeromova Anica! Najbrž je tudi ona njega zapazila, da je tako zgodaj vesela.

Ko je napojil živino, se je pri koritu dodobra umil, potlej pa krenil v hišo.

Pozajtrkovali so. Gospodar mu je ukazal, naj dopoldne gnoja napelje na njivo. Popoldne pa, je dejal, bodo listje grabili. Matevž je ubogal. Nakidal je, zapregel konje in odpeljal. Na vse strani je raznašal pomladni veter dušečo soparo, ki se je vlekla iz mastnega gnoja. Matevž je ljubil tako življenje. Gnoj voziti, ga na debelo raztrositi, da pokrije razzebno prst, držati plug, vdihavati vlago, ki jo izpuhtevajo na novo obrnjene brazde, in si z rokavom otirati znojno čelo. To ne zna vsak. To tudi ne diši vsakemu. Sonce ga je žgalo po obrazu, zlasti po

Mladci FO
Ježica.

očeh, da so ga včasih zaščemele. Nad njim so peli škrjanci. Tudi metulji, nekateri prav pisani, so barvali zrak. In ko je pripeljal na njivo, je široko prekladal noge, ker se je prst prijemala škornjev. Zatam je kopal z voza, zraven pa mislil na Anico. Zemlja, grunt, Anica — to so bile skoraj vse njegove misli. Ko si bo dovolj prislužil, se bo oženil. Anico bo vzel, si hišico kupil in potlej bo lepo življenje. Gospodar mu bo pa pomagal z denarjem, kakor je obljubil, in tako bo na svoji zemlji svoj gošpod.

V take misli zatopljen je koračil za vozom in skopaval gnoj na kupe. Pravkar je izpraznil voz, hotel obrniti konje, ko je zaslišal lahen klic. Anica mu je pomahala z roko, ko je zalivala v gredi solato. Hip nato je že odhitela v vežo. Matevžu so zažarele oči in obraz in se mu je raznežil. Počil je z

Fantovski odsek Ljutomer.

bičem. Naj rajši pa bi seveda zaukal. Samo odkašljaj se je in vdihaval tisti posebni vonj, ki ga dobiš le na vasi.

Tako je vozil celo dopoldne. Zmeraj se je oziral proti Jeromovim, če ne bi morda kje zapazil Anice. A nje ni bilo na spregled. Spet je obrnil konje, se vrnil domov in znova pripeljal. In spet je skopaval gnoj, strkoval čevlje ob kolo in vihtel bič.

Ko se je vračal domov, je sedel na vozu in šele na dvorišču je skočil na tla. Potlej je spet začel z isto stvarjo kot prej in spet je odpeljal. Z žvižganjem pa si je krajšal čas.

Pri kosilu je dejal gospodar, da bodo šli popoldne po listje v hosto. Nekaj jih je najel, da bo hitreje: Cajzovo Špelo, Streškovega Martina in Jeromovo Anico.

Matevža je obšlo neko zadovoljstvo, ko je zaslišal zadnje ime. Kar na smeh mu je šlo. To bo prijetno, si je dejal in pihnil drobtine pred seboj.

Pojužinali so. Matevž je še stopil v hlev in pogledal k živini. Pred hišo se je začulo govorjenje. Prišli so. Gospodar je že pripravljaj grablje in mrežnice. Matevž je poškilil po prišlecih in z zadovoljstvom dognal, da je res Jeromova Anica med njimi. Obličje mu je zažarelo. Urno je skočil po grablje in pohitel za ostalimi.

Že od daleč je zadišalo po listju. Zrak je bil nekam voden, vendar svež in prijeten. Matevž se je vzravnaval in globoko zadihal.

Še preden so bili v hosti, je bil že pri Anici. Zmeraj se je sukaj krog nje in tudi tedaj, ko so začeli grabiti, se je potrudil, da je prišel v njeno bližino. V začetku sta si pripovedovala prave malenkosti, ker si vpriči drugih nista upala več: kako solata uspeva, kako so že polja porasla in travniki zeleni, kako sonce z bleskom zaliva ves gozd in še marsikaj takega. Celo kako zgodbico se je izmislil Matevž. Seveda se je zraven nedolžno smehljaj. Anica pa ga je pogledovala postrani in se včasih ozrla po gospodarju, če ju morda skrivaj opazuje. Preko obraza ji je lila tiha sreča. Lasje so se ji v potu lepili na čelu in sencih. Ruta ji je silila na tilnik. Ob vstopu na prsi pa se ji je na belem traku bleščala okrogla svetinja.

Pridno so grabili vse popoldne. Sonce je obupno pripekalo. Ptičjega petja ni bilo čuti. Pod nogami se je trlo suho protje.

(Dalje prih.)

IVAN NOVAK

Novela iz spomladi pred majniško deklaracijo. — Spisal Ivan Čampa.

»Torej me ne marate s seboj?« je bila užaljena. »Prav, gospod Novak, zapomnila si bom.«

Komaj se je premagala, da ne bi začela jokati.

Fant je videl, da si je njegove besede razlagala napak.

»Nikakor ne, gospodična. Celo nasprotno, zelo me veseli, da sploh hočete z menoj. Saj vi ne veste, kako se človek lahko počuti včasih obupno samega. Toda, kakor sem dejal: bojim se, da ne bo prav.«

»Gospod Novak, prepustite vse take stvari moji skrbi. Bom že tako uredila, da bo prav. Verjemite, da jaz sama tudi kruto občutim, kaj je samota. Zato bi tako rada, da bi šli včasih kam z menoj. Nikogar nimam, da bi se z njim kaj pogovorila. Vse dni moram preždeti ob babici. Saj jo imam rada, toda tudi nje se človek včasih naveliča,« mu je tožila.

Novak je bil prepričan, da govori resnico.

»Saj, saj, gospodična. Toda, kaj bodo rekli v šoli, če naju opazijo? Moja mati bi umrla od hudega, če bi vedela, da sem se poslabšal ali pa da v šoli niso več zadovoljni z menoj.«

»Oh, prav nič vam ne pristoji tako govorjenje! To pa vendar ni še smrtni greh, če se kdaj sprehodiš po našem vrtu. Dovolj je velik in prav gotovo, da naju nima kdo videti.«

Zdelo se ji je, da se vase pogreznjeni študent le nekoliko taja, in vsa je bila žareča od veselja. V srcu ji je vstalo rahlo upanje, da se ji bo nemara le posrečilo nekoliko razživeti tega pustega človeka.

Novak se skoraj ni zavedel, kdaj sta med razgovorom stopila iz hiše in se spustila po beli, vijugasti poti proti mestu.

Komaj sta prišla med prve hiše, ki v strnjeni vrsti stoje na pobočju, je študent zagledal nekoga, ki se ga je tako prestrašil, da mu je vsa kri zledenela po žilah. Na prvi mah mu je kar noga zastala in nevede je prijel dekleta za roko, kakor bi jo hotel braniti pred nečim hudim.

Nasproti jima je prihajal Fric. Bil je ves razkuštran in povaljan. Bog ve, kod se je vlačil ponoči. Ko ju je zagledal, je Novak natanko videl, da je stisnil pesti od gneva.

Mnogo bolj mirna je bila deklica. Ko so prišli drug pred drugega, je ona prva pozdravila. Ta pozdrav je bil tako izzivalen, da se je Novak bal zanjo. Oni je kar prebledel od jeze.

»Dober dan,« je komaj dahnil iz sebe. Videlo se mu je, da je močno razburjen.

Novaku je bilo tako nerodno, da ni vedel, kaj naj naredi. Najrajši bi bil stopil k temu odurnemu človeku in ga prosil, naj gre spremljat dekleta. Nenadoma pa se mu je v srcu porodil nek odpor. Videl je, kako izzivalno se vede dekleta, in v trenutku je še vanj zašla neka mržnja.

»Nemec je, eden izmed tistih, ki so ubili mojega očeta,« mu je spreletelo možgane.

Prijel je dekleta pod roko in pospešila sta korak. Ne da bi se ozrla nazaj, sta stopala proti mestu.

Fric je obstal kakor ukovan. Nerazumljiva se mu je zdela ta predrznost. Kaj takega! Da je pogorel pri dekletu zastran tega smrkavca! In še Slovenca povrhu. Ne, tega ni mogel pretrpeti. Zaiskrile so se mu oči in v srcu se mu je rodil peklenski načrt.

»Moram ga spraviti od tod,« je siknil.

Ni si bil na jasnem, kako bo to naredil. Vedel je samo to: Novak mora od tod. Bil je tako razburjen, da so mu drhtelega noge v kolenih. Stal je še kar naprej nepremično in gledal za onima dvema, ki sta se pomikala drug ob drugem po klančku proti mestu.

Novak se je dobro zavedal, kaj je naredil. Prepričan je bil, da gre zdaj zares. Nič več ni čutil v sebi tiste pohlevnosti, ki so jo bili vajeni tudi drugi od njega. Oči so se mu iskrile. (Dalje prih.)

(Nadaljevanje s strani 152.)

renjskem. Pisatelj popisuje Skaručino samo, zgodovino cerkve in njene velike umetnine, ki so v cerkvi v obliki fresk na stropu, v prezbiteriju in ladji. Na drobno popisuje samo božjo pot, ki je posvečena sv. Luciji, dodaja pa tudi še podatke o skaruških duhovnikih in nekaj drugih zanimivosti. Vsa knjižica je opremljena z lepimi slikami in tako nima samo krajevne vrednosti, ampak je pomembna za spoznanje cerkvenega umetniškega gradiva po naših podeželskih cerkvah. Posebno smo te knjižice veseli ne samo zaradi njene lepe vsebine, marveč še prav posebno zato, ker so jo založili naši fantje in tako pristopili k pospeševanju naše slovenske kulture. Naj bi temu zgledu sledili še drugi fantovski odseki. Knjižico toplo priporočamo. Stane samo 10 din.

Ivan Čampa, Mlin v grapi. Ivan Čampa, naš večletni odlični sotrudnik, ki tudi letos piše v Kres uvodno povest, je pred kratkim izdal knjigo Mlin v grapi, povest, ki se odlikuje posebno po preprostem opisanju življenja na deželi, v osamljeni grapi ob Iški. Povest je ljubka in pristrčna idila iz našega notranjskega življenja. Pisana je tako živo, da človeka res zajame. Kdor se hoče naužiti prave lepote in dobrote, naj seže po tej Čampovi najnovejši knjigi. Krasijo jo tudi lepe slike. Priporočamo jo posebno našim odsekom in prosvetnim društvom za knjižnice. Knjiga stane 50.— oziroma 65.— din.

Knjižice št. 159—161. Z Rakovnička smo dobili zopet tri knjižice. Prva je posvečena spominu velikega Slovencega. Ker je Slomšek prvi naš vzornik, je prav, da bi vsak naš fant to knjižico prebral in se tako najhitreje seznanil z življenjem in delom našega svetniškega škofa. Druga knjižica nosi naslov Posvečuj Gospodov dan. V nji nam pisatelj podrobno razlaga, kaj je v nedeljo in praznik zapovedano in kaj prepovedano. Ker si mora biti o tem vprašanju vsak praktičen katoličan povsem na jasnem, je tudi ta knjižica za vsakega našega fanta potrebna. V tretji knjižici pa je govor o pravi krščanski ljubezni, kakor nas je Kristus učil ljubiti Boga, bližnjega in sebe. Knjižice priporočamo, vsaka stane 1.— din. F. J.

Izdaja Zveza fant. odsekov. — Urejuje Fr. Jesenovec, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja A. Trontelj C. M., Groblje - Domžale. — Tiska Misijonska tiskarna Groblje - Domžale (Trontelj C. M.)